

Othonteremtők

Öten — egy vegyész-technikus építésztervező, műszaki vezető és fényképész — ül-jük körül az asztalt. Mindannyian fiatalok, innen a harmincon. Témájuk is közös: az othonteremtés. Szinte órákat beszélnek, érvelnek, s vita'kozhatnak arról, hogy miként lettek vagy lesznek a lakás birtokosai. A lakás, amelyben majd családót alapítanak, gyereket nevelnek, szóval leélik az életüket.

Ultimátum

és felár

Gulácsi Mária, az EMERGE fiatal laboránsa mondta: „Amikor a gumigyárba jöttünk megfigyelték, hogy lakáshoz segítünk benünket. Telt-múlt az idő, de lakást nem kaptunk. Eppen ezért elhatároztuk hogy marunk próbálkozunk lakásszerzéssel. Az elképzeléseinkkel a szakszervezethez mentünk, ahol megfigyelték, hogy segítenek. Szakmai tervezőt és kivitelezőt keresnek számunkra. Négyen kezdtük a „kálváriát” ma nyolcan vagyunk. 1966-ban megindítottuk a társasházépítési akciót. Hogy mit sikerült azóta elérni? — tulajdonképpen nem sokat. Magunk sem hittük eleinte, hogy hegyeket kívánunk mozgatni. A szakszervezet nem tudott különösebben segíteni, s ezért a városi pártszervezet-hez, majd a megyei pártbizottsághoz fordultunk. Támogatásukkal jutottunk el a Szegei Építőipari Ktshz-hez. Megvolt a tétel, 1967 elejétől megkezdődtek a tárgyalások a ktshz-szel. Sokáig a leccsekélyebb eredmény nélkül. A szegei városi pártbizottság segítségére volt szükség ahhoz, hogy az év végén megköthessük a szerződést, s végre munkához láthattak a telken.

— Előreláthatólag 1 millió 400 ezer forintba kerül a ház. Személyenként 130—210 ezer forint esik egy családra, attól függően, hogy ki hány szobát akar. Sajnos időközben két gumigyári dolgozó kilépett az akcióból nem bírták anyagilag. Hevítettük két kiválasztott, egy IBUSZ alkalmazott s egy mezőgazdász „ugrott be”... — Biztató hogy jövőre az EMERGE 10 ezer forintos kamatmentes kölcsönt ad az építőknek, akik rászólhatnak erre. És még valami. El kell mondani, hogy ma sem megy simán a dolog. Az építő ktshz állandóan feltételeket szab, s ezeket nekünk ha tetszik, ha nem, teljesíteni kell. Ha nem, elvonulnak. A másik: a ktshz 7 százalékos felárat fizet, ahogy mondja, akadémizációs összeg címén. Persze örülünk, hogy egyáltalán van valaki, aki elfi házunkat, s talán 1970-ben beköltözzünk.

Emeletráépítés

Tavaly augusztusban került szóba az Április 4. útja 23—25. számú ház rekonstrukciója. Itt több lakás teremtésére kínálkoztak lehetőségek. Hajdú András, a Szegei Tervező Vállalat fiatal munkatársa arról beszélt, miként igyekeztek maguk is részt venni ebben.

— Az IKV azzal adta nekünk a régi terveket, hogy találjunk gazdaságosabb megoldást. Vagy húszan körülbelül három hónapig dolgoztunk, s elvégeztünk mintegy 120 ezer forint értékű tervezési munkát. Ezzel indultunk, amelyben eleinte tíz fiatal szakemberről állt az adatok gyűjtéséről, végül ötven kaptunk ideiglenes lakástutatót. A java ezután következett. Hatalmas erőfeszítések, személtkapcsolatok, rábeszélések révén szereztünk kivitelezőt. Olyan kivitelezőt, amelyre az IKV — mint beruházó — hónapokat vitákozott, míg végre oda jutottunk, hogy elkezdődhet a munka. A munkátunk szerint az emelet ráépítéséből nyert lakások körülbelül 180 ezer forintba kerülnek. A kezdő összeg után kamatokkal együtt mintegy 80 ezer forintot kell

befizetni az OTP-hez 15 év alatt. Ezért lesz főbörletünk. Hogy mikor? Körülbelül 2—3 év múlva. De a terminus nem biztos.

Maratoni akció

Takács László fényképész a fogklinika. Neki és feleségének 2750 forint a havi jövedelme. 1965-ben azért vándorolt bele a városi KISZ, a MÁV, a pedagógusok és az orvosgyógyászati szakszervezet által szervezett akcióba, mert úgy gondolta, hogy aránylag olcsón teremthet magának otthont. Takács László azóta kedvesen ember lett. Miért? 1966-ban befizette a kezdő összeget — amelyet azóta folyamatosan kiegészít —, s mindössze annyi történt, hogy egy dozer elvonta a földet a leendő lakóterem helyén.

— Érzésem szerint az adminisztráció a bűnös. Idők folyamán újabb és újabb nehézségekkel találkoztunk. Az OTP a szokásosnál drágábbért adta a telket, egy négyszögölért több mint 300 forintot kellett fizetni. Jötték az átárazások, s újabb viták. Eleinte az OTP azt ígérte, hogy 100 ezer forint hitelt ad 2 százalékos kamatra, 20—25 évre. Most már csak 80 ezerrel esik szó, s 40 ezren felül 6 százalékosra ugrtak a kamatok. Talán nem véletlen, hogy a 190 jelentkező közül sokan kiléptek az akcióból. Van olyan lakás, amelynek már az ötödik tulajdonosát tartják számon. Kiestek a kispénzűek akik pedig évek óta kuporgattak a lakásra. Hogy én hogy vagyok benne ezzel a fizetéssel? Apám és apósom 10—10 ezerrel segítettek. Ha ők nem adnak, sohasem lesz lakásom, s tovább lakhatok 650-ért Újszegeden.

Jóó Miklós, a gáztöltőtelep műszaki vezetője szerencsés. Ő már az új otthonában lakik, a nemrég elkészült Brüsseli körúti KISZ-társasházban.

Körültekintőbben

A KISZ Szegei városi bizottsága 1965 óta szervezi a különféle építési akciókat. Egy felmérés szerint Szegei den több mint ezer fiatal érdekel az effajta othonteremtési mód. Okkal, hiszen az épülő lakások költsége olcsóbb a szokásosnál. A kezdő összeg 30—40 ezer forint. A kezdeti, szinte kísérleti próbálkozások után ma több helyen épülnek KISZ-házak. De sajnos nem problémamentesen.

Érdemes ennek bizonyítására magát a KISZ-jelentést idézni: „Azoknál az akcióknál, ahol a hitelengedélyezés még nem történt meg, nagy

gondot okoz az OTP-kölcsön csökkentése. Az általunk szervezett lakásépítési akcióknál a most érvényben lévő hitelfeltételek figyelembevételével 40—43 ezer forintból 55—60 ezerre emelkedett a hozzájárulás összege. Ehhez járul még a többi költség, amely az építőanyagok áremelkedéséből adódik, az állami dotáció elvonása is. Az összeg emelkedése olyan gondok elé állítja a fiatalokat, hogy emiatt többen visszaléptek. A saját erőssé hozzájárulás befizetése eddig a fiatalok családjának összefogásával valósult meg. Ez nagymértékű eladósodáshoz vezet.

A résztvevők kérdőívéből kiderül, hogy éppen a magas költségek miatt a viszonylag alacsonyabb keresettel rendelkező fizikai dolgozók aránya csak 28 százalék. A résztvevő családok átlagos havi jövedelme 2731 forint. Ha a kölcsönre vonatkozó körülmények nem változnak, akkor elsősorban nem azoknak a fiatal házaspároknak segítünk, akik számára a KISZ-akciókat kezdeményeztük.”

De nem árt tovább sorolni a tanulságokat: kicsi az építőipari kapacitás, ráadásul a többszintes, emeletes házaknál a fiatalok már nem segíthetnek szokásos társadalmi munkával. Jóó Miklós így fogalmazott: „A KISZ támogatása s aktív közreműködése nélkül nem lenne lakásom.” Bebizonyosodott az is, hogy a mai módszerek már nem felelnek meg a követelményeknek, a KISZ bizottságon belül létre kellene hozni egy olyan szakmai szervet, amely az eddigieknél is jobban figyelemmel kísérlhetné, szervezhetné az akciókat. Hajdú András szavaival élve: „A hozzá nem értőket ott „verik át”, ahol akarják, a bonyolult adminisztráció, bürokrácia szinte kihalja a lehetőségeket.”

De a legfigyelmeztetőbb az, amit a KISZ-jelentés is megemlít. Hovatovább valóban nem azoknak jut a társadalmi segítséggel épülő lakás, akik a legjobban rászorultak. Szaporodnak a tehetős kültagok, akik a „sőtér” kuporgatók rovására mosolyogva jutnak lakáshoz. Jobban kellene erre vigyázni! És arra, hogy a „beugró”, az OTP-kölcsön és a kamat megállapításakor ne feledkezzen meg az üzemi munkások, hivatalnokok szóval a kispénzű kezdők valódi anyagi lehetőségeiről. Mathó István

Kepernyő

Indonézia, Vietnam, Kongo, az Egyesült Államok... ki győzné sorolni. A haladó szellem és a rekáció jelképes csatáját rendezte be az év-játék mindössze néhány négyzetméteres börtön falai közé, s csupán két-három szereplő dialógusaiba. S jóformán egyetlen momentumra, legjellemzőbbre szűkítve: milyen eszköztelen eszközökkel hódít a művész, hódít a friss szellem, hódít a forradalom.

Moranez először a börtönparancsnokot teszi nevéssé, aztán egyik őrzőjét bizonytalanítja el, és ugyanezt vár a következő egyenruhásra is. Elég egy falra komponált hitvallás (a rendező Hajdúfy Miklós ezt még találó fokozással nem mutatja meg), egy másik falra felrakott vázlat (amit már a néző is lát), néhány halk megjegyzés, rendíthetetlen nyugalom és tartás. Moranez forradalmisága nem a barrikádokra hágó megaláztatott,

Az éhség áldozatai

A FAO statisztikája szerint évente negyvenmillióan halnak éhen

Abszurd hasonlat — de talán kifejezi a borzalmas megütközést: még az atom-bombánál is nagyobb csapás az éhség. Az ENSZ élelmezési és mezőgazdasági bizottsága (FAO) statisztikát készített róla. Eszerint 1968-ban közel 40 millió (pontosabban: 38 millió 325 ezer) ember hal éhen a földkerekségen. Részletezi is a jelentés ezt a számot, de minden új adat csak arra való, hogy homlokon csapja az embert: a nap minden órájában 4374 ember, naponta majdcsak 105 ezer polgár „körölpajára” kell felírni a világon, hogy a halál oka az éhség volt. És ez nem minden, mert hiszen nem hal meg minden éhes, s nem egyszerre hal meg. Legalább 300 millió olyan embert számol a FAO ideai statisztikája, akik az éhhalál „jegyesei”. A Föld lakosságának 80 százaléka pedig a szükséges napi 65—75 gramm fehérje helyett mindössze 30 grammhoz jut hozzá.

Különösen Afrika egyes országaiban győtri a lakosságot az éhség, ahol napi 1500 kalória jut egy-egy emberre. Ázsia sincs szerencsésebb helyzetben, s Latin-Amerikában is megszokott emberitársadalmi gond az éhség.

Legtöbbször a gyermekek szenvednek az élelmiszerhiány miatt, s ez megszabja felnőtt sorsukat is: testileg, képei összetéveszthetetlenül, de kiérlelni a maga különös stílusát is.

Ez utóbbi folyamat a ma is nagyon tisztelt egykori mester, Vinkler László irányítása alatt gyorsult meg, teljességet ki:

— Nemcsak ideális — a magam képességeit a magam törvényei szerint kibontó — tanárra leltem benne, de olyan valakire is, aki nagyon sokat segített az ember és a művészet viszonyának tisztázásában — mondja most, a főiskolán elöltött évekre emlékezve.

A jellegzetes Szűcs Árpád-kepek végülis 1958-ban kerültek először a közönség elé. Az akkor megrendezett Szegei rajztanárak kiállításán figyelték fel először a tárlatlátogatók a sugarasan remegő munkákra, melyek aztán mind több bemutatkozó kiállítások érdekklődest keltő darabjai lettek. A Szegei Téli Tárlat, a Szegei Nyári Tárlat, a Dél-alföldi Kiállítás katalógusaiba jegyzték be ismételtlen a művész nevével. S természetesen az elmúlt évben a budapesti Nemzeti Galériában megrendezett „nagy” szegei tárlatba is, amelyen két szép képe készíttette elismerésre a nézőket.

Legfontosabb állomása-ként azonban az 1965-ben a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában kiállított önálló tárlatát tartja nyilván. A vörösbarna, zöld, kék színek visszafogottabb árnyalataiból felépített katedrálisai, erdőrészeitek ekkor, egymást erősítő szom-

szellemileg, egészségileg elmaradtak. India miniszterelnök-asszonya, Indira Gandhi dramai fölszólítást intézett az ENSZ-hez, országga 20 millió éhező gyermeke nevében.

A FAO előre is számol. Mostanság 3 milliárd 450 millióra taksálják a Föld lakosságát, s a napi születések számát 180 ezerre becsülik. Ez a népesedési arány 2000-re közel 7 milliárdos népességet jelent. Már 1930-ig meg kellene kétszerezni a világ élelmiszer-termelését, ami manapság világviszonylatban egyáltalán nem mozdul előbbre, hiszen a megművelhető területnek csak 9—10 százaléka termelnek.

Magyarázat több van erre a világon, mint kenyér. De közülük mégis ki kell emelni a legfontosabbat. Ez pedig akörül fordul meg, hogy a népesség 15 százaléka a kezében összpontosul az anyagi javak 83 százalékát. Latin-Amerika éhséggondjai egészen más összefüggésben kapnak értelmezést, ha tudjuk, hogy ott a termőföldek 70 százaléka a birtokosok 6 százaléka kezén van. A Dél-Afrikai Köztársaságban a fehér telepek rendelkeznek a megművelhető föld 88 százalékával.

A FAO beszámolója azt is megállapítja, hogy a fejlett tőkés országok gazdasági

magatartása konzerválja ezeket az állapotokat. Hiszen főleg azoknak a termékeknek az árát ellenőrzik, amelyeket az elmaradott országok termelnek, s szüntelenül növelik az élelmiszerek árát, amiből az előbb említettek behozatala szorulósnak. Csupán egy esztendő alatt 17 százalékkal emelkedett a búza, 75 százalékkal a rizs ára. Pedig maga az USA mezőgazdasági minisztere ismerte be, hogy például az Egyesült Államoknak gazdag tartalékaik vannak gabonafélékből — s ez kétszövi ügyver: gazdasági is, politikai is.

Amikor ezt a döbbenetes statisztikát végig gondoljuk, még csak vigasztalást sem jósolhatunk. A gazdasági és társadalmi szerkezet megváltoztatása veheti csak le az emberiség millióiról az éhség keresztjét. Ez bebizonyosodott már hatalmas méretekben, mert hiszen gazdasági örökségtől függetlenül, azok a szocialista országok is emberhez méltó táplálkozást biztosítanak polgáraiknak egycsapásra az élelmezési elvek és gyakorlat megváltoztatásával, amelyekben az éhség azelőtt épp olyan kínozó-gyötrő rém volt, mint ma bizonyos földrészekben.

Mindez természetesen már nincs a FAO jelentésében.

Szegei művészek

Szűcs Árpád

zöművészethez közelebb kerülni, de kiérlelni a maga különös stílusát is.

Ez utóbbi folyamat a ma is nagyon tisztelt egykori mester, Vinkler László irányítása alatt gyorsult meg, teljességet ki:

— Nemcsak ideális — a magam képességeit a magam törvényei szerint kibontó — tanárra leltem benne, de olyan valakire is, aki nagyon sokat segített az ember és a művészet viszonyának tisztázásában — mondja most, a főiskolán elöltött évekre emlékezve.

A jellegzetes Szűcs Árpád-kepek végülis 1958-ban kerültek először a közönség elé. Az akkor megrendezett Szegei rajztanárak kiállításán figyelték fel először a tárlatlátogatók a sugarasan remegő munkákra, melyek aztán mind több bemutatkozó kiállítások érdekklődest keltő darabjai lettek. A Szegei Téli Tárlat, a Szegei Nyári Tárlat, a Dél-alföldi Kiállítás katalógusaiba jegyzték be ismételtlen a művész nevével. S természetesen az elmúlt évben a budapesti Nemzeti Galériában megrendezett „nagy” szegei tárlatba is, amelyen két szép képe készíttette elismerésre a nézőket.

Legfontosabb állomása-ként azonban az 1965-ben a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában kiállított önálló tárlatát tartja nyilván. A vörösbarna, zöld, kék színek visszafogottabb árnyalataiból felépített katedrálisai, erdőrészeitek ekkor, egymást erősítő szom-

N. I.

Hidgyár tervezése

Szinte szalagon gyártja majd a hidakat az az üzem, amelynek tervein most dolgoznak az Út- és Vasútervező Vállalat — az UVA-TERV — szakemberei. Az üzemnek természetesen nem Erzsébet-híd méretű hidak előregyártása lesz a feladata, hanem olyan kisebb közúti hidak elemeit kell majd elkészíteni, amelyeknek egész sora épül meg az utak és az autópályák építése, illetve korszerűsítése alkalmából. A gyár tipizált elemeket

tartó- és járdaelemeket — készít majd, amelyből már csak össze kell szerelni a 2—15 méter nyílású közúti hidakat.

A gyár létesítése előreláthatólag 70 millió forintba kerül majd, ez az összeg azonban az elérhető gazdasági előnyök révén számítások szerint három-négy év alatt megtérül. (MTI)

CSÜTÖRTÖK, 1968. DECEMBER 12.

DEL-MÁGYARORSZAG 5